

CHANGES IN THE ORAL CAVITY DUE TO DISEASES OF THE DIGESTIVE SYSTEM

Otabek Turaqulov¹

Jasmina Umrullaeva²

Tulqin Zoyirov³

Mohira Toshtemirova⁴

Samarkand State Medical University

KEYWORDS

oral cavity, digestive system, diseases, gastrointestinal tract, health, dental care

ABSTRACT

The oral cavity and the digestive system are closely related, and diseases that affect the digestive system can significantly affect the oral cavity. This article examines the various changes that occur in the oral cavity due to diseases of the digestive system, highlighting the complex interrelationship between the two systems and the need for a comprehensive approach to patient care.

2181-2675/© 2024 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.10719559**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Samarkand State Medical University, Samarkand, Uzbekistan

² Samarkand State Medical University, Samarkand, Uzbekistan

³ Samarkand State Medical University, Samarkand, Uzbekistan

⁴ Samarkand State Medical University, Samarkand, Uzbekistan

HAZM SISTEMASIDAGI KASALLIKLAR TUFAYLI OG'IZ BO'SHLIG'IDAGI O'ZGARISHLAR

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

og'iz bo'shlig'i, ovqat hazm qilish tizimi, kasalliklar, oshqozon-ichak, sog'liq, stomatologik parvarish

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Og'iz bo'shlig'i va ovqat hazm qilish tizimi bir-biri bilan chambarchas bog'langan va ovqat hazm qilish tizimiga ta'sir qiladigan kasalliklar og'iz bo'shlig'iga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu maqola ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari tufayli og'iz bo'shlig'ida sodir bo'ladigan turli o'zgarishlarni o'rganib chiqadi, bu ikki tizim o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni yoritadi va bemorni parvarish qilishda kompleks yondashuv zarurligini ta'kidlaydi.

Og'iz bo'shlig'i va ovqat hazm qilish tizimi o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlik yaxlit salomatlikning asosiy jihati hisoblanadi. Og'iz bo'shlig'i tishlari, yumshoq to'qimalari va so'lak bezlari bilan ovqat hazm qilish tizimiga kirish eshigi bo'lib xizmat qiladi, oziq-ovqat hazm qilish va ozuqa moddalarining so'rilishining dastlabki bosqichlarida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Aksincha, ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari og'iz bo'shlig'iga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu og'iz bo'shlig'i va tizimli salomatlikka ta'sir qiluvchi ko'plab asoratlarga olib keladi. Gastroezofagial reflyuks kasalligi, keng tarqalgan ovqat hazm qilish buzilishi, bu tizimlarning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi. Gastroezofagial reflyuks kasalligida kislotali oshqozon tarkibining qizilo'ngachga surunkali teskari oqimi og'iz bo'shlig'iga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunga tish eroziyasi kiradi, ayniqsa regürjitatsiya epizodlari paytida kislotali tarkibga ta'sir qilish tufayli orqa tishlarning emaliga ta'sir qiladi. Tish emalining eroziyasi nafaqat tish sezgirligiga olib keladi, balki tish kariesiga moyillikni oshiradi va shu bilan og'iz bo'shlig'iga ta'sir qiladi. Bundan tashqari, Gastroezofagial reflyuks kasalligi natijasida og'iz bo'shlig'idagi kislotali muhit og'iz to'qimalarining yallig'lanishiga olib kelishi mumkin, bu shilliq qavat va gingivit kabi holatlarga olib kelishi mumkin. Oshqozon tarkibiga doimiy ravishda ta'sir qilish, shuningdek, tupurik ishlab chiqarishning buzilishi tufayli tibbiy tilda kserostomiya deb ataladigan quruq og'izga olib kelishi mumkin. Tuprik oqimining kamayishi tish kariyesi, og'iz bo'shlig'i infeksiyalari, nutq va yutishda qiyinchiliklar xavfini oshirishi mumkin, bu esa ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga har tomonlama ta'sirini yanada ta'kidlaydi.

Kron kasalligi va yarali kolit kabi kasalliklarni o'z ichiga olgan yallig'lanishli ichak kasalliklari (IBD) ushbu murakkab munosabatlarning yana bir tomonini taqdim etadi. Ushbu surunkali yallig'lanish holatlari turli xil og'iz ko'rinishlarini keltirib chiqarishi mumkin, orofasiyal shishishdan tortib og'iz bo'shlig'idagi yaralar va jarohatlargacha. Bundan tashqari, yallig'lanishli ichak kasalliklari bilan kasallangan odamlar ko'pincha ovqat hazm qilish traktida muhim oziq moddalarning so'rilmaligi tufayli ozuqaviy etishmovchilikni boshdan kechirishadi. Ushbu kamchiliklar glossit, burchakli cheilitis va og'iz kandidozi sifatida yuzaga kelishi mumkin, bu yallig'lanishli ichak kasalliklari bilan

og'rigan bemorlarning tizimli ovqatlanish holatining klinik ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi va ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga tizimli ta'sirini ta'kidlaydi.

Jigar kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga ta'siri bu murakkab munosabatlarning yana bir jihatini ko'rsatadi. Jigar kasalliklarining o'ziga xos belgisi bo'lgan sariqlik teri va shilliq pardalarning ko'rinadigan sariq rangini keltirib chiqaradi, og'iz bo'shlig'i shilliq qavati, gingiva va skleralarga ta'sir qiladi. Bundan tashqari, jigar kasalliklari bilan bog'liq buzilgan gemostaz gingival qon ketish xavfini oshirishi mumkin, bu esa jigar kasalliklari bo'lgan odamlarda og'iz bo'shlig'ini muvofiqlashtirilgan holda boshqarish zarurligini ta'kidlaydi. Og'iz bo'shlig'i va ovqat hazm qilish tizimi o'rtasidagi murakkab munosabatlardavqat hazm qilish tizimi kasalliklari natijasida yuzaga keladigan turli xil og'iz ko'rinishlarida namoyon bo'ladi. Gastroezofagial reflyuks kasalligida kislota eroziyasi va og'iz bo'shlig'i to'qimalarining yallig'lanishidan, yallig'lanishli ichak kasalliklaridagi og'iz bo'shlig'i yaralari va ozuqaviy tanqisliklarga va takroriy aft yaralariga qadar, ta'sir ko'p qirrali va chuqurdir. Ushbu o'zaro bog'liq salomatlik dinamikasini tan olish sog'liqni saqlash xodimlari uchun ovqat hazm qilish tizimi kasalliklaridan zarar ko'rgan shaxslar uchun og'iz bo'shlig'i va tizimli salomatlikni qamrab oluvchi kompleks yordam ko'rsatishda muhim ahamiyatga ega. Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga ko'p qirrali ta'sirini tushunib, klinisyenlar yaxlit yondashuvni qo'llashlari mumkin, bu esa yordam sifatini oshiradi va bemorlarning umumiy farovonligini oshiradi.

Gastroezofagial reflyuks kasalligi (GERD), keng tarqalgan ovqat hazm qilish buzilishi, oshqozonning kislotali tarkibining qizilo'ngachga surunkali teskari oqimi bilan tavsiflanadi. Gastroezofagial reflyuks kasalligining og'iz bo'shlig'iga ta'siri ko'p qirrali. Regurgitatsiya epizodlari paytida tishlarning kislotali tarkibiga qayta-qayta ta'sir qilish emal eroziyasiga olib kelishi mumkin, ayniqsa orqa tishlarga ta'sir qiladi. Ushbu eroziya nafaqat tish sezgirligini keltirib chiqaradi, balki ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga to'g'ridan-to'g'ri ta'sirini ta'kidlab, tish kariyesi xavfini oshiradi. Bundan tashqari, og'iz bo'shlig'idagi kislotali muhit og'iz to'qimalarining yallig'lanishiga olib kelishi mumkin, bu shilliq qavat va gingivit kabi holatlarga olib keladi. Bundan tashqari, Gastroezofagial reflyuks kasalligi natijasida kelib chiqqan tupurik oqimining kamayishi quruq og'izga hissa qo'shishi mumkin, bu esa tish kariyesi, og'iz bo'shlig'i infeksiyalari va nutq va yutishda qiyinchiliklar xavfini oshirish orqali og'iz bo'shlig'i salomatligini yanada murakkablashtiradi.

Yallig'lanishli ichak kasalliklari (IBD), shu jumladan Kron kasalligi va yarali kolit, og'iz bo'shlig'ida turli xil asoratlarni namoyon qilishi mumkin bo'lgan surunkali yallig'lanish kasalliklari. yallig'lanishli ichak kasalliklari bilan og'rigan odamlarda tizimli yallig'lanish reaksiyasi natijasida ko'pincha og'iz bo'shlig'i yaralari va lezyonlari, orofasiyal shishish bilan bir qatorda. Bundan tashqari, yallig'lanishli ichak kasalliklari tufayli ovqat hazm qilish traktida muhim oziq moddalarning malabsorbtsiyasi glossit, burchakli cheilit va og'iz kandidozi kabi ko'rinishi mumkin bo'lgan ozuqaviy etishmovchilikka olib kelishi mumkin. Ushbu og'zaki ko'rinishlar nafaqat yallig'lanishli ichak kasalliklari bilan og'rigan

bemorlarning tizimli ovqatlanish holatining klinik ko'rsatkichlari bo'lib xizmat qiladi, balki ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga tizimli ta'sirini ham ta'kidlaydi.

Jigar kasalliklari, shu jumladan siroz va gepatit ham og'iz bo'shlig'iga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Jigar kasalliklarining xarakterli belgisi bo'lgan sariqlik terining va shilliq pardalarning sariq rangga ega bo'lishiga olib keladi, og'iz bo'shlig'i shilliq qavati, gingiva va skleralarga ta'sir qiladi. Bundan tashqari, jigar kasalliklari bilan bog'liq buzilgan gemostaz gingival qon ketish xavfini oshirishi mumkin, bu esa ushbu muammolarni har tomonlama hal qilish uchun jigar kasalliklari bo'lgan odamlarda og'iz bo'shlig'ini kompleks boshqarish zarurligini ta'kidlaydi. Og'iz bo'shlig'i va ovqat hazm qilish tizimi o'rtasidagi o'zaro bog'liq sog'liq dinamikasini tushunish sog'liqni saqlash xodimlari uchun keng qamrovli yordam ko'rsatish uchun juda muhimdir. Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining og'iz bo'shlig'iga ko'p qirrali ta'sirini tan olgan holda, klinisyenlar og'iz bo'shlig'i va tizimli salomatlik ehtiyojlarini qondiradigan bemorlarni parvarish qilishda yaxlit yondashuvni qo'llashlari mumkin. Bunday kompleks yondashuv nafaqat ovqat hazmqilish tizimi kasalliklari bilan og'rigan shaxslarga yordam sifatini oshiradi, balki ularning umumiy farovonligini yaxshilashga ham hissa qo'shadi.

Xulosa qilib aytganda, ovqat hazm qilish tizimining kasalliklari og'iz bo'shlig'iga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu og'iz bo'shlig'i va tizimli sog'likka ta'sir qiluvchi turli xil asoratlarni keltirib chiqaradi. Gastroezofagial reflyuks kasalligida emal eroziyasi va og'iz bo'shlig'i to'qimalarining yallig'lanishidan, yallig'lanishli ichak kasalliklaridagi og'iz bo'shlig'i yaralari va ozuqaviy tanqisliklarga va takroriy aftoz yaralariga qadar, ta'sir chuqur va keng qamrovli. Ushbu o'zaro bog'liq sog'liq dinamikasini tan olish va hal qilish ovqat hazm qilish tizimi kasalliklaridan ta'sirlangan shaxslarning umumiy farovonligini yaxshilash va har tomonlama yordam ko'rsatish uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xadjimuradovna, A. Z., & Anorbaevna, X. M. (2023). Ovqat Hazm Qilish Sistemasi Uchraydigan Surunkali Kasalliklar. *Образование Наука И Инновационные Идеи В Мире*, 14(2), 79-80.
2. Axrorovna, T. M. (2023). Ovqat Hazm Qilish Tizimi Kasalliklari Sog'liqni Saqlash Tizimidagi Muammo Sifatida. *Journal Of Innovations In Scientific And Educational Research*, 6(10), 166-169.
3. Anvara, E. (2023). Ovqat Hazm Qilish Sistemasi Inson Hayotidagi O'rni. *International Journal Of Recently Scientific Researcher's Theory*, 1(4), 20-23.
4. Ravshanovich, M. A. (2023). Ovqat Hazm Qilish Traktining Asosiy Organlari Gistologiyasi Haqida Batafsil. *Spain" Problems And Prospects For The Implementation Of Interdisciplinary Research"*, 14(1).
5. Qizi, T. M. M., & Ugli, Y. S. M. (2023). IMPROVING THE TREATMENT OF PATHOLOGICALLY ALTERED DENTAL STATUS IN ELDERLY AND SENILE PEOPLE WITH PULMONARY TUBERCULOSIS. *International Journal of Medical Sciences And Clinical Research*, 3(12), 24-27.

6. Makhmudovna, T. M., & Makhmadaminovna, K. D. (2023). THE COURSE OF MALFORMATION AND CORNEAL EROSION IN TUBERCULOSIS PATIENTS. Open Access Repository, 4(03), 60-66.